บทที่ 2

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือน

งานที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้แล้ว

1. K.L. Gupta[1] ได้ทำการศึกษาถึงตัวกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศอินเดีย โดยใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี 1950-1963 ในการศึกษาได้แบ่งครัวเรือนออกเป็นครัวเรือนในเขตเมืองและครัวเรือนในเขตชนบท และได้ทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบฟังชั่นการออมตามแนวคิดของเคนส์ (S = a+bY) ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองกับชนบทมีอิทธิพลต่อการกำหนดการออม โดยค่าความโน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้ายที่เพิ่มขึ้น (MPS) ของในเขตเมืองสูงกว่าในเขตชนบท จากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่า ได้ทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบฟังชั่นการออมแบบง่าย ๆ ไม่ได้มีการนำเอาปัจจัยทางประชากรที่สำคัญเข้ามาพิจารณาด้วย

2. Kwang Suk Kim[2] ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเกาหลี โดยใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาตั้งแต่ปี 1963-1972 และรูปแบบฟังชั่นการออมคือ S/N = a+b. (Y/N) เมื่อ S/N และY/N หมายถึง เงินออมและรายได้ต่อจำนวนสมาชิกครัวเรือนตามลำดับ ทั้งนี้ในการศึกษาได้จำแนกครัวเรือนตามชั้นอายุของหัวหน้าครัวเรือน และจำแนกครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้ด้วย ผลการศึกษาพบว่าขนาดครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการออม และในแต่ละกลุ่มของครัวเรือนพบว่า MPS ลดลงเมื่อขนาดของครัวเรือนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้พบว่าสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life cycle hypothesis) ไม่สามารถนำมา

---

[1]K.L. Gupta, "On Some Determinants of Rural and Urban Household Saving Behavior," Economic Record, Vol. 46, (December, 1970), p. 578-583.

[2]Kwang Suk Kim, "The Household Saving Behavior in Korea," Interim Report, Korea Development Institute,(February, 1974).

ประยุกต์ใช้กับประเทศได้ กล่าวคือ MPS จะเพิ่มขึ้นในกลุ่มครัวเรือนที่มีอายุน้อยมาก (< 24 ปี) จนถึงกลุ่มครัวเรือนที่มีอายุ 35-39 ปี และ MPS เริ่มลดลงอย่างรวดเร็วในกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี แทนที่จะเริ่มลดลงในอายุขั้นปลายของชีวิต ในการนี้ Kim ได้ให้เหตุผลว่าอาจเป็นเพราะตามประเพณีนิยมของเกาหลี คนที่มีอายุมากที่สุดของครัวเรือนจะต้องใช้รายได้ส่วนใหญ่ไปเพื่อการศึกษาของเด็ก ๆ จึงทำให้ระดับการออมเริ่มลดลงตั้งแต่ในช่วงกลางชีวิต สำหรับปัจจัยทางด้านความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองกับชนบทนั้น ถึงแม้ในการศึกษานี้จะไม่ได้แบ่งครัวเรือนออกเป็นเขตเมืองและชนบทก็ตาม แต่จากการที่จำแนกครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้ และพบว่า MPS ของผู้มีอาชีพเกษตรกรสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ นั้น ทำให้ทราบว่าเขตชนบทมี MPSสูงกว่าเขตเมือง เพราะว่าคนในเขตชนบทส่วนมากมีอาชีพด้านเกษตรกรรม ซึ่งการศึกษานี้จะเห็นได้ว่าค่อนข้างจะละเอียด น่าสนใจที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการออมต่อไป เพราะนอกจากจะได้นำข้อสมมติฐานวัฏจักรชีวิตมาทดสอบแล้ว ยังได้พิจารณาจำแนกครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้ด้วย อย่างไรก็ตามในรูปแบบฟังชั่นการออม น่าจะได้พิจารณาแบ่งครัวเรือนออกเป็นเขตเมืองและเขตชนบทด้วย เพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมการออมโดยเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองและเขตชนบทได้ละเอียดยิ่งขึ้น

๓. Kelly and Williamson[3] ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรณีของประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้ข้อมูลแบบ cross-section data ในปี 1958-59 และได้จำแนกครัวเรือนออกเป็นกลุ่มตามชั้นอายุของหัวหน้าครัวเรือนออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่มีอายุ 20-29 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี, 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป เพื่อทดสอบโครงสร้างอายุว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนอย่างไร โดยรูปแบบฟังชั่นการออมคือ $S/N = a + b(Y/N)$ ผลการศึกษาพบว่า MPS มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ชั้นอายุ 20-29 ปี จนถึงอายุ 60-69 ปี ทั้งนี้ยกเว้นในช่วงชั้นอายุ 40-49 ปี MPS มีค่าต่ำ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิต นอกจากนี้ในการศึกษายังได้พิจารณาจำแนกกลุ่มครัวเรือนตามแหล่งที่มาของรายได้ด้วย

---

[3] Allen C. Kelly and Jeffrey G. Williamson, "Household Saving Behavior in the Developing Economies : The Indonesian Case," Economic Development and Culture Change, Vol. 16, No. 3 (April, 1968), p. 385-403.

พวกที่ประกอบกิจการเองมีการออมมากที่สุดในประเทศอินโดนีเซีย และผู้มีอาชีพค้าขายหรือเป็นเจ้าของหน่วยธุรกิจจะมี MPS สูงมากกว่าพวกมีอาชีพเกษตรกรรม และพวกที่มีรายได้จากค่าจ้าง, เงินเดือน จะเห็นได้ว่าการศึกษานี้มีลักษณะคล้ายกับของ Kwang Suk Kim ต่างกันตรงลักษณะข้อมูลที่ใช้

4. Malinee Tengumnuay[4] ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามโครงการระดมเงินออมของการธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2523 ทั้งนี้ได้พิจารณาศึกษาเฉพาะครัวเรือนในภาคกลาง (เลือกเฉพาะจังหวัดที่มีประชากรมาก) และในกรุงเทพฯ (ซึ่งรวมจังหวัดธนบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและนนทบุรีไว้ด้วย) เท่านั้น ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นได้แก่ รายได้ ขนาดครัวเรือน โครงสร้างอายุ แหล่งที่มาของรายได้ และความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองกับชนบท แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาคือ

$$S = a_0 + a_1 Y + a_2 N + a_3 E$$

$$S/N = a_0 + a_1 Y/N + a_2 N + a_3 E$$

(เมื่อ E = จำนวนผู้มีเงินได้)

ผลการศึกษาพบว่า รายได้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการกำหนดการออม โดยมีความสัมพันธ์กับการออมในทางบวก และขนาดครัวเรือนก็มีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมเช่นกัน แม้ไม่อาจสรุปได้ว่าสมมติฐานวัฏจักรชีวิตจะนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้ สำหรับแหล่งที่มาของรายได้นั้น พบว่าผู้ประกอบกิจการของตนเองจะมีการออมสูงสุด และพวกที่มีอาชีพเกษตรกรรมในเขตชนบทของภาคกลางก็มีการออมมากเช่นกัน โดยพบว่า APS และ MPS ในเขตชนบทของภาคกลางมีค่าสูงมากกว่าเขตเมือง ซึ่งจากการศึกษาของ Malinee นี้จะเห็นได้ว่าได้นำปัจจัยขนาดครัวเรือน และจำนวนผู้มีเงินได้เข้ามาพิจารณาด้วย และนอกจากจะศึกษาแบบจำลองของการออมแล้ว ยังได้ศึกษาถึงเงินออมต่อหัว (S/N) ด้วย ทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมการออมได้ละเอียดยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษานี้ทำให้

---

[4]Malinee Tengumnuay, "Household Saving Behavior in Thailand," (Master's thesis, Department of Economics, Thammasat University, 1982).

ทราบข้อเท็จจริงเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดการออมเท่านั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงรูปแบบการออม วัตถุประสงค์และเหตุผลในการออม ตลอดจนอุปสรรคการออม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมการออมได้ดียิ่งขึ้นและจะส่งผลให้การเร่งระดมเงินออมและการพัฒนาตลาดการเงินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยต่อไป ประกอบกับผลงานของ Malinee ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมเพียงบางภาคเท่านั้น ซึ่งในแต่ละภาคอาจมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกันไป ในการศึกษาวิจัย ณ ที่นี้จึงได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคต่าง ๆ โดยจะศึกษาเพิ่มเติมจากผลงานของ Malinee กล่าวคือนอกจากจะสร้างแบบจำลองการออมแล้ว จะศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการออมที่อยู่ในความนิยมทั้งที่เป็นสินทรัพย์ทางการเงิน และสินทรัพย์ที่แท้จริง และสร้างแบบจำลองความต้องการออมในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสถาบันการเงิน และลดการออมนอกระบบให้น้อยลง ในการสร้างแบบจำลองนั้นจะได้นำเอาตัวแปรทางด้านทรัพย์สิน เหตุผลและจุดมุ่งหมายในการออมซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการออมเข้ามาพิจารณาด้วย เพื่อให้แบบจำลองครอบคลุมพฤติกรรมการออมได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการศึกษาแบบจำลองพฤติกรรมการออม นอกจากจะพิจารณาจำแนกตามชั้นอายุของหัวหน้าครัวเรือนแล้ว จะศึกษาจำแนกตามชั้นรายได้ด้วย

5. <u>สุชาดา กิระกุล, อมรา ศรีพยัคฆ์ และปรีชา พลอยดนัย</u>[5] หน่วยวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การออมภาคครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา ระหว่างปี 2510-2523 ของกองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนของไทย และเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของไทย ญี่ปุ่นและฟินแลนด์ สำหรับวิธีการศึกษาได้สร้างสมการเพื่ออธิบายพฤติกรรมการออม โดยแยกตามองค์ประกอบของการออม ซึ่งได้แก่ การออมในรูปสินทรัพย์ถาวร การออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินและการออมอื่น ๆ ตัวแปรที่นำมาศึกษาก็ประกอบด้วยปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการออม (ได้แก่ รายได้), ปัจจัยที่กำหนดสิ่งจูงใจ (ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย ระดับราคา และอัตราเงินเฟ้อ) และปัจจัยที่กำหนดโอกาสในการออม (ได้แก่ จำนวนสาขาของสถาบันการเงิน) ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ รายได้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

---

[5]สุชาดา กิระกุล, อมรา ศรีพยัคฆ์ และปรีชา พลอยดนัย, "การออมภาคครัวเรือน," <u>รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย</u> 23(กันยายน 2526) : หน้า 25-62.

จำนวนสาขาของสถาบันการเงิน และการคาดหมายเกี่ยวกับราคา ซึ่งผลจากการศึกษานี้ปรากฏว่าได้ผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลการออมภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นตัวรวมข้อผิดพลาดทางสถิติทั้งจากด้านรายได้และรายจ่าย นอกจากนี้ข้อมูลที่ใช้ในการทำแบบจำลองมีเพียง 14 ปีเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถสร้างแบบจำลองอธิบายพฤติกรรมในแง่ dynamic ได้ จึงต้องพิจารณาในแง่ static ทำให้ไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักรเศรษฐกิจของตัวแปรทางการออมนี้ได้ สำหรับผลการเปรียบเทียบการออมภาคครัวเรือนระหว่างไทย ญี่ปุ่น และฟินแลนด์นั้น พบว่า ในญี่ปุ่นและฟินแลนด์ ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุน้อย และสูงอายุ อัตราการออมจะต่ำกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุปานกลาง สำหรับประเทศไทย พบว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุปานกลาง (40-49 ปี) กลับมีอัตราการออมต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีภาระในการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรหลาน ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นมาก อัตราการออมจึงต่ำลง

6. Nathaniel H. Leff[6] ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตราการพึ่งพิงและอัตราการออม โดยใช้ข้อมูลแบบ cross-section data ที่ได้จากประเทศต่าง ๆ รวม 74 ประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศด้อยพัฒนา 47 ประเทศ ประเทศพัฒนาแล้ว 20 ประเทศ และส่วนที่เหลือเป็นประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์ของยุโรปตะวันออก โดยในการศึกษานี้ได้ตั้งสมมติฐานว่าอัตราการพึ่งพิง (dependency rate) น่าจะมีความสัมพันธ์กับการออมของประชากร และในการศึกษาวิจัย Leff ได้แบ่งปัจจัยทางด้านอัตราการพึ่งพิงออกเป็น 2 กรณีด้วยกันคือ กรณีที่ประชากรมีอายุน้อยกว่า 15 ปี และกรณีที่ประชากรมีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 64 ปี ผลการศึกษาพบว่าอัตราการพึ่งพิงมีอิทธิพลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับอัตราการพึ่งพิงเป็นลบ กล่าวคือ ถ้าอัตราการพึ่งพิงสูง ระดับการออมก็จะต่ำลง นอกจากนี้ยังพบอีกว่าอัตราการพึ่งพิงและอัตราการเกิดที่สูงเป็นปัจจัยที่สำคัญร่วมกันในการกำหนดความแตกต่างระหว่างการออมรวมของประเทศด้อยพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการทางเศรษฐมิติ (เช่น ปัญหา Multicolinearity) ซึ่ง Leff ยังไม่ได้แก้ไขหรือให้ความสำคัญ ทำให้เป็นจุดอ่อนของการศึกษานี้ แต่ผลที่ได้จากการศึกษานี้ทำให้สามารถอธิบายเหตุผลข้อแตกต่างของการออมระหว่างประเทศพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาได้เป็นอย่างดี จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป

---

[6]Nathaniel H. Leff, " Dependency Rates and Savings Rates," The American Economic Review, LJX (December 1969) : 886-896.

พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย

ในบทนี้จะทำการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เกี่ยวกับความสามารถในการออม ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม รูปแบบการออมทรัพย์ของครัวเรือน ตลอดจนเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการออมของครัวเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโครงการระดมเงินออม ปี 2523 ของธนาคารแห่งประเทศไทย มาทำการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้ตารางทางสถิติ ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 2.1 - 2.5 และตารางในภาคผนวก ข.

1. ความสามารถในการออมและความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม

กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม.

จากตารางที่ 2.1 ในกทม. และ 3 จังหวัดรอบนอกจะเห็นได้ว่า ครัวเรือนในเขตเมืองมีความสามารถในการออมสูงกว่าในเขตชนบท แต่เมื่อพิจารณาความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS) ปรากฏว่ามีค่าไม่แตกต่างกัน คือต่างมีค่าเท่ากับ 0.28 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครัวเรือนในเขตชนบทมีนิสัยการใช้จ่ายที่ประหยัดกว่า หรืออาจเป็นเพราะตลาดในชนบทยังไม่เจริญ สินค้าประเภทฟุ่มเฟือยไม่ค่อยมี ทำให้เกิดข้อจำกัดในการบริโภคและจากตารางที่ ข.-1 (ภาคผนวก ข.) จะเห็นได้ว่าช่วงชั้นรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท และชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท การออมของครัวเรือนเขตเมืองมีค่าเป็นลบ แสดงถึงภาระการเป็นหนี้สิน ซึ่งมีประมาณ 6.5% ของครัวเรือนในเขตเมืองทั้งหมด ส่วนเขตชนบทเฉพาะชั้นรายได้ 1,000 - 1,499 บาทเท่านั้นที่มีภาระหนี้สินคิดเป็น 5.6% ดังนั้น การที่ APS ในเขตชนบทเท่ากับเขตเมืองทั้ง ๆ ที่ความสามารถน้อยกว่านั้นนอกจากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังอาจมีสาเหตุมาจากการที่ค่าครองชีพของเขตเมืองอาจสูงกว่าเขตชนบทและเขตเมืองส่วนใหญ่มีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากก็ได้ ทำให้บางครัวเรือนมีการใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าความสามารถในการออมของครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทของ กทม. นี้ยังไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก สำหรับแนวโน้มของเงินออมจากตารางที่ ข.-1 จะเห็นได้ว่าเงินออมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ภาคกลาง

จะเห็นได้ว่าเขตเมืองมีความสามารถในการออมสูงกว่าเขตชนบท และ APS ก็สูงกว่าเช่นกัน สำหรับแนวโน้มของเงินออมจากตารางที่ ข.-1 จะเห็นได้ว่า เงินออมมิได้

ตารางที่ 2.1 รายได้ รายจ่าย และเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน และสัดส่วนของการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบและนอกระบบต่อสินทรัพย์ทางการเงินรวมกับสัดส่วนของครัวเรือนที่มีและไม่มีการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

	กทม.และ3จังหวัดรอบนอก		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท
รายได้(บาท/เดือน)	6,047	5,250	4,453	2,659	5,319	2,681	5,507	1,781	5,325	2,508
รายจ่าย(บาท/เดือน)	4,357	3,775	3,373	2,060	3,868	1,969	3,835	1,253	3,912	2,094
เงินออม (บาท/เดือน)	1,690	1,475	1,080	599	1,451	712	1,672	528	1,413	414
APS	0.28	0.28	0.24	0.22	0.27	0.26	0.30	0.30	0.26	0.16
สินทรัพย์ทางการเงินในระบบ (%)	93.9	43.2	89.3	87.0	90.0	88.9	88.4	77.0	67.3	87.0
สินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบ (%)	6.1	56.8	10.7	13.0	10.0	11.1	11.6	23.0	32.7	13.0
ครัวเรือนที่มีการออมในระบบ (%)	67.9	56.7	76.3	50.0	64.9	57.4	72.5	35.6	63.3	50.3
ครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบ (%)	32.1	43.3	23.7	50.0	35.1	42.6	27.5	64.4	36.7	49.7

แสดงความสัมพันธ์กับระดับชั้นรายได้ เท่าไรนัก และจากตารางปรากฏว่าใน เขต เมืองชั้นรายได้ 1,000 - 1,499 บาท ครัว เรือน มีภาระหนี้สินคิด เป็นประมาณ 5.1% ส่วนใน เขตชนบทชั้นรายได้ ต่ำกว่า 1,000 บาท มีครัว เรือนที่มีหนี้สินคิด เป็น 16.3% ย่อมแสดงให้ เห็นว่า คนในชนบท ของภาคกลางส่วนใหญ่แล้วรายได้ เฉลี่ยยังต่ำมาก

ภาค เหนือ

จะ เห็นได้ว่าใน เขต เมืองของภาคนี้ครัว เรือนมีความสามารถในการออมสูงกว่าใน เขตชนบท แต่ เมื่อพิจารณา APS ปรากฏว่า ไม่ค่อยแตกต่างกัน เท่าไร กล่าวคือ APS ใน เขต เมือง เท่ากับ 0.27 และ เขตชนบท เท่ากับ 0.26 ทั้งนี้อาจ เนื่องจากในช่วงชั้นรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท และ 1,000 - 1,499 บาท เขต เมืองมีการออมติดลบ โดยมีครัว เรือนที่มีหนี้สินประมาณ 6.81% สำหรับ เขตชนบทไม่ปรากฏว่ามี เงินออมติดลบ ซึ่งอาจมีสา เหตุมาจากค่าครองชีพใน เขต เมืองอาจ สูงกว่าใน เขตชนบท และใน เขต เมืองมีการบริโภคสินค้าฟุ่ม เฟือย ทำให้ช่วงชั้นรายได้ต่ำ ๆ รายได้ที่ได้รับไม่ เพียงพอกับรายจ่าย สำหรับแนวโน้มของ เงินออมจะ เห็นได้ว่า เงินออมมีความ สัมพันธ์กับรายได้ เมื่อชั้นรายได้ เพิ่มสูงขึ้นระดับ เงินออมก็สูงขึ้นตาม

ภาคตะวันออก เฉียง เหนือ

จะ เห็นได้ว่าความสามารถในการออมของ เขต เมืองและ เขตชนบทแตกต่างกันมาก แต่ APS มีค่า เท่ากัน และมีค่าค่อนข้างสูงคือ เท่ากับ 0.3 ย่อมแสดงให้ เห็นว่าคนใน เขต เมืองมี แนวโน้มการใช้จ่ายที่สูงมากกว่าใน เขตชนบท สำหรับแนวโน้มของ เงินออมจะ เห็นได้ว่า มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น เมื่อชั้นรายได้ เพิ่มสูงขึ้น

ภาคใต้

จะ เห็นได้ว่า เขต เมืองมีความสามารถในการออมสูงกว่าใน เขตชนบทมาก และค่า APS ของ เขต เมืองก็สูงมากกว่า เขตชนบทด้วย สำหรับแนวโน้มของ เงินออมใน เขต เมือง เพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่ เพิ่มขึ้น ยก เว้นในชั้นรายได้ 1,000 - 1,499 บาท มีครัว เรือน ที่มี เงินออมติดลบประมาณ 6% ของครัว เรือน เขต เมือง ส่วนใน เขตชนบท เงินออมส่วนใหญ่มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น เมื่อชั้นรายได้ เพิ่มขึ้น แต่ช่วงชั้นรายได้ 11,000 - 14,999 บาท มี เงินออมน้อยมาก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทุกภาคในเขตเมืองจะมีความสามารถในการออมสูงกว่าในเขตชนบท โดยปรากฏว่า ในเขตเมือง กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม. มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าภาคอื่น และภาคกลางมีรายได้ต่ำสุด ส่วนในเขตชนบท ครัวเรือนในเขต กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม. ก็มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าภาคอื่นเช่นกัน และครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉลียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุด สำหรับค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม จะเห็นได้ว่า APS ในเขตเมืองส่วนใหญ่แล้วจะมีค่ามากกว่าในเขตชนบท ยกเว้นในกทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีค่า APS เท่ากันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเงินออมกับรายได้นั้นจะเห็นได้ว่าเกือบทุกภาคยกเว้นภาคกลาง ส่วนใหญ่เงินออมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น

2. <u>รูปแบบการออมทรัพย์ของครัวเรือน</u>

ในการศึกษานี้ จะพิจารณาแบ่งประเภทของเงินออมตามลักษณะการออมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) <u>การออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการเงิน</u> (financial assets) ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสินทรัพย์ทางการเงินในระบบ และสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบ โดยสินทรัพย์ทางการเงินในระบบนั้นหมายถึง การออมทรัพย์กับสถาบันการเงินประเภทต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นภายใต้ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันนั้น ๆ อันได้แก่การออมในรูปเงินฝากออมทรัพย์ เงินประกันชีวิต กองเงินบำนาญ พันธบัตรรัฐบาลตลอดจนการซื้อหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ สำหรับการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบนั้นได้แก่ การให้กู้ยืมธรรมดา และการเล่นแชร์ เป็นต้น

(2) <u>การออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ที่มีตัวตน</u> (tangible assets) ได้แก่ การออมในรูปการสะสมที่ดิน โบราณวัตถุ ทองคำ เพชรพลอยและเครื่องประดับมีค่าต่าง ๆ

ทั้งนี้ ในการศึกษาจะพิจารณารูปแบบการออมโดยแยกเป็น เขตเมืองและเขตชนบทของภาคต่าง ๆ ดังนี้

<u>กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม.</u>

ก. <u>เขตเมือง</u> จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่า สัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบสูงกว่านอกระบบมาก ซึ่งการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการเงินนี้ตามตารางที่ ข. - 2 สามารถเรียงลำดับความสำคัญ (คิดเป็น % ของสินทรัพย์ทางการเงินรวม) ได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (25.6%) โดยชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท มีการออมประเภทนี้มากที่สุด

(2) กรมธรรม์ประกันชีวิต (21.2%) ชั้นรายได้ 2,000 - 3,999 บาท จะมีมากที่สุด

(3) ตั๋วสัญญาใช้เงินบริษัทเงินทุน (16.4%)

(4) หุ้นสามัญและหุ้นกู้บริษัท (14.2%)

สำหรับแนวโน้ม – ความสัมพันธ์ระหว่างการถือสินทรัพย์ทางการเงินกับชั้นรายได้นั้น จากตารางที่ ข.-7 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาสัดส่วนของจำนวนครัวเรือน จะเห็นว่า ครัวเรือนมีการออมกับสถาบันการเงินในระบบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า ครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบ และตามตารางที่ ข.-12 จะเห็นได้ว่าเมื่อชั้นรายได้สูงขึ้น จำนวนครัวเรือนที่มีการออมในระบบมีแนวโน้มจะสูงขึ้นตาม ตรงกันข้ามจำนวนครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบจะมีแนวโน้มลดลงเมื่อชั้นรายได้เพิ่มขึ้น และตั้งแต่ชั้นรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป ครัวเรือนจะออมในระบบอย่างเดียว (100%) สำหรับการออมทรัพย์ในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตน จากตารางที่ 2.2 จะเห็นได้ว่ามีครัวเรือนประมาณ 36.0% ที่มีที่ดินไว้ในครอบครอง และ 59.7% ที่มีทองคำและเครื่องประดับมีค่าไว้ในครอบครอง

ข. <u>เขตชนบท</u> จะเห็นได้ว่า สัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่ำกว่า สัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบโดยรูปแบบการออม เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินให้กู้ยืม (48.6%) ครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จะให้กู้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท

(2) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (27.2%) ชั้นรายได้ 11,000 - 14,999 บาท จะมีมากที่สุด

(3) เงินแชร์

(4) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (7.8%) ครัวเรือนที่มีรายได้ระหว่าง 1,000 - 1,499 บาท จะมีการออมในรูปเงินฝากธนาคารออมสินแต่เพียงอย่างเดียว

003818

ตารางที่ 2.2 แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนไว้ในครอบครอง จำแนกตามประเภทของสินทรัพย์และแยกตามรายภาคต่าง ๆ

	ที่ดิน (%)	ทองคำ และเครื่องประดับมีค่า (%)
กทม. และ 3 จังหวัดรอบ กทม. - เขตเมือง	36.0	59.7
- เขตชนบท	53.3	40.0
ภาคกลาง - เขตเมือง	46.2	57.1
- เขตชนบท	57.6	51.1
ภาคเหนือ - เขตเมือง	52.4	39.8
- เขตชนบท	74.9	24.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - เขตเมือง	28.2	23.6
- เขตชนบท	38.4	9.8
ภาคใต้ - เขตเมือง	53.0	19.3
- เขตชนบท	73.3	18.0

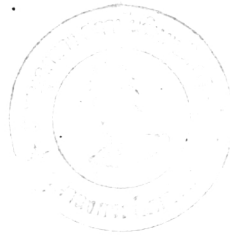

จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์ทางการเงินในระบบที่สำคัญยังคงได้แก่ เงินฝากธนาคารพาณิชย์ เช่นเดียวกับเขตเมือง สำหรับแนวโน้มความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น และจากตารางที่ ข-12สัดส่วนของครัวเรือนที่มีการฮุอมในระบบสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบ โดยจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบ แสดงความสัมพันธ์ไม่ค่อยแน่ชัดกับชั้นรายได้ และตั้งแต่ชั้นรายได้ 20,000 ขึ้นไปจะมีแต่การออมในระบบ (100%) สำหรับการออมในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนนั้น ครัวเรือนที่มีที่ดินไว้ในครอบครองมี 53.3% และออมไว้ในรูปทองคำ และเครื่องประดับมีค่า 40.0%

ภาคกลาง

ก. เขตเมือง จากตารางที่ 2.1 พบว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบสูงกว่านอกระบบ โดยรูปแบบการออมเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (41.2%) โดยชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท มีการออมประเภทนี้มากที่สุด

(2) หุ้นกู้บริษัทและหุ้นสามัญ (17.8%) ครัวเรือนที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 9,000 - 10,999 บาท จะออมมากที่สุด

(3) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (10,9%)

(4) เล่นแชร์ (7.5%)

สำหรับแนวโน้มของสัดส่วนการออมในรูปการถือสินทรัพย์ ตามตารางที่ ข-8 นั้น จะเห็นได้ว่ามิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้แต่อย่างไร ในแง่สัดส่วนของครัวเรือนจะเห็นว่าครัวเรือนมีการออมในระบบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบ โดยจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบมิได้แสดงความสัมพันธ์ที่แน่ชัดกับชั้นรายได้ และรายได้ตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป มีแต่การออมในระบบเท่านั้น สำหรับการออมในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตน ครัวเรือนที่ออมในรูปที่ดินมีจำนวน 46.2% และในรูปทองคำและเครื่องประดับมีค่าจำนวน 59.7%

ข. เขตชนบท จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบสูงกว่านอกระบบ โดยรูปแบบการออมเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (41.0%) ชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท จะออมในรูปนี้มากที่สุด

(2) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (21.0%) ส่วนใหญ่ได้แก่ ชั้นรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท

(3) กรมธรรม์ประกันชีวิต (12.0%)

(4) พันธบัตรรัฐบาล (10.0%)

สำหรับแนวโน้มของสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินนั้น จะเห็นได้ว่าค่อนข้างจะไม่มีความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น และในแง่สัดส่วนของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีการออมในระบบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าไม่มีการออมในระบบ โดยสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบมิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้เช่นเดียวกัน และรายได้ตั้งแต่ 11,000 บาท ถึง 19,999 บาท ครัวเรือนจะออมในระบบอย่างเดียว สำหรับการออมในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนนั้น อัตราส่วนจำนวนครัวเรือนที่ออมในรูปที่ดินมีจำนวน 57.6% และในรูปทองคำและเครื่องประดับมีค่า 51.1%

ภาคเหนือ

ก. เขตเมือง จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบสูงกว่านอกระบบมาก ซึ่งรูปแบบการออมเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (39.0%) ส่วนใหญ่ได้แก่ ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท รองลงมาได้แก่ ชั้นรายได้ 20,000 - 29,999 บาท

(2) กรมธรรม์ประกันชีวิต (32.0%) ได้แก่ ชั้นรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป

(3) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (7.0%)

(4) เล่นแชร์ (6.0%)

สำหรับแนวโน้มสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินนั้น จะเห็นว่ามิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ และในแง่สัดส่วนจำนวนครัวเรือนพบว่า สัดส่วนครัวเรือนที่มีการออมในระบบสูงกว่าไม่มีการออมในระบบ โดยจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบมิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ที่แน่ชัด และรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป จะมีแต่การออมในระบบเท่านั้น สำหรับการออมทรัพย์ในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตน จำนวนครัวเรือนที่ออมในรูปที่ดิน

มีจำนวน 52.4% และออมในรูปทองคำและ เครื่องประดับมีค่า จำนวน 39.8% ของจำนวนครัว เรือนทั้งหมด

ข. <u>เขตชนบท</u> จะ เห็นได้ว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการ เงินในระบบสูงมากกว่านอกระบบ ซึ่งรูปแบบการออม เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (36.2%) ส่วนใหญ่ ได้แก่ชั้นรายได้ 9,000 - 10,999 บาท รองลงมาได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท

(2) กรมธรรม์ประกันชีวิต (35.6%) ส่วนใหญ่ ได้แก่ชั้นรายได้ 3,000 - 3,999 บาท

(3) เงินให้กู้ยืม (7.0%)

(4) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (6.1%)

สำหรับแนวโน้มความสัมพันธ์ของการถือสินทรัพย์ทางการ เงินนั้น มิได้ เป็นไปในทาง เดียวกับชั้นรายได้ และจากตารางที่ ข.-12 จะ เห็นว่าสัดส่วนครัว เรือนที่มีการออมในระบบ สูงกว่าสัดส่วนของครัว เรือนที่ไม่มีการออมในระบบ โดยจะ เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของครัว เรือนที่มีการออมในระบบกับชั้นรายได้มิได้แสดงให้ เห็นอย่างแน่ชัด สำหรับการออมทรัพย์ในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตน จำนวนครัว เรือน ที่ออมในรูปที่ดิน เท่ากับ 74.9% และในรูปทองคำและ เครื่องประดับมีค่า จำนวน 24.0% ของจำนวนครัว เรือน เขตนี้

<u>ภาคตะวันออก เฉียง เหนือ</u>

ก. <u>เขต เมือง</u>

จะ เห็นได้ว่าครัว เรือนถือสินทรัพย์ทางการ เงินในระบบ เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการ เงินนอกระบบ ซึ่งการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการ เงิน เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (60.9%) ส่วนใหญ่ได้แก่ ชั้นรายได้ 15,000 - 19,999 บาท รองลงมาได้แก่ ชั้นรายได้ 11,000 - 14,999 บาท

(2) กรมธรรม์ประกันชีวิต (10.8%) ส่วนใหญ่ได้แก่ ชั้นรายได้ 1,000 - 1,499 บาท

(3) เงินให้กู้ยืม (6.5%)

(4) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (5.9%)

สำหรับแนวโน้มความสัมพันธ์ ระหว่างสัดส่วนการออมในรูปการถือสินทรัพย์ทางการเงินรวมกับชั้นรายได้นั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และจากตารางที่ ข.-12 จะเห็นว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีการออมในระบบ โดยจะเห็นได้ว่าแนวโน้มสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบไม่ได้มีความสัมพันธ์กับชั้นรายได้อย่างแน่ชัด และชั้นรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ไม่มีการออมในระบบถึง 100% สำหรับการออมทรัพย์ในรูปการถือสินทรัพย์ที่มีตัวตน จำนวนครัวเรือนที่มีการออมในรูปที่ดินมี 28.2% และในรูปทองคำและเครื่องประดับมีค่าจำนวน 23.6% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในเขตนี้

ข. <u>เขตบนบท</u>

จะเห็นได้ว่าครัวเรือนถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่านอกระบบ ซึ่งการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินเรียงลำดับความสำคัญ ไว้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (31.0%) ชั้นรายได้ 15,000 - 19,999 บาท จะออมในรูปนี้อย่างเดียว รองลงมาได้แก่ ชั้นรายได้ 1,500 - 1,999 บาท

(2) เงินให้กู้ยืม (17.0%) ส่วนใหญ่ได้แก่ชั้นรายได้ 7,000 - 8,999 บาท รองลงมาได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท

(3) กรมธรรม์ประกันชีวิต (15.0%)

(4) เงินส่งค่าสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ (13.0%)

สำหรับแนวโน้มการออมในรูปการถือสินทรัพย์ทางการเงินรวม จะเห็นได้ว่ารายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ถึง 10,999 บาท สัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น และจากตารางที่ ข.-12 จะเห็นว่าสัดส่วนครัวเรือนที่มีการออมในระบบสูงกว่านอกระบบ โดยจะเห็นได้ว่าแนวโน้มสัดส่วนของครัวเรือนที่มีการออมในระบบมิได้มีความสัมพันธ์ต่อชั้นรายได้อย่างแน่ชัด สำหรับการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ที่มีตัวตน จำนวนครัวเรือนคิดเป็น 38.4% ที่มีที่ดินไว้ในครอบครอง และจำนวน 9.8% ที่มีทองคำและเครื่องประดับมีค่าไว้ในครอบครอง

<u>ภาคใต้</u>

ก. <u>เขตเมือง</u>

จะเห็นได้ว่าครัวเรือนถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบเป็นสัดส่วนที่สูงกว่านอกระบบ ซึ่งรูปแบบการออมเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (43.7%) ส่วนใหญ่ได้แก่ชั้นรายได้ 1,000 - 1,499 บาท รองลงมาได้แก่รายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท

(2) เล่นแชร์ (19.3%) ส่วนใหญ่ได้แก่ รายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป

(3) เงินให้กู้ยืม (13.4%)

(4) เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน (9.3%)

สำหรับแนวโน้มสัดส่วนการออมในรูปการถือสินทรัพย์ทางการ เงินมิได้แสดงถึงความสัมพันธ์กับระดับชั้นรายได้ ยกเว้นช่วงชั้นรายได้ 1,500 - 10,999 บาท สัดส่วนการออมทรัพย์จะมีความสัมพันธ์กับรายได้ และจากตารางที่ ข.-12 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนครัว เรือนที่ออมในระบบสูงกว่าที่ไม่มีการออมในระบบ โดยแนวโน้มสัดส่วนของครัว เรือนที่มีการออมในระบบจะไม่มีความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ สำหรับการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ที่มีตัวตนนั้น ครัว เรือนที่ออมในรูปที่ดินมีจำนวนครัว เรือนคิดเป็น 53.0% และในรูปทองคำและ เครื่องประดับมีค่า 19.3%

ข. <u>เขตชนบท</u>

จะ เห็นได้ว่าครัว เรือนถือสินทรัพย์ทางการ เงินในระบบ เป็นสัดส่วนที่สูงกว่านอกระบบ ซึ่งการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการ เงิน เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

(1) เงินฝากธนาคารออมสิน (44.0%) ส่วนใหญ่ได้แก่รายได้ 11,000 - 14,999 บาท

(2) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ (26.0%) ส่วนใหญ่ได้แก่ ชั้นรายได้ 4,000 - 4,999 บาท

(3) เงินให้กู้ยืม (7.0%)

(4) กรมธรรม์ประกันชีวิต (7.0%)

สำหรับแนวโน้มสัดส่วนการออมในรูปการถือสินทรัพย์ทางการ เงินมิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ และจากตารางที่ ข.-15 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของครัว เรือนที่มีการออมในระบบสูงกว่าครัว เรือนที่ไม่มีการออมในระบบไม่มากนัก และแนวโน้มของสัดส่วนของครัว เรือนที่มีการออมในระบบมิได้มีความสัมพันธ์กับชั้นรายได้ สำหรับการออมในรูปสินทรัพย์ที่มีตัวตนนั้น จำนวนครัว เรือน 73.3% ที่มีที่ดินไว้ในครอบครอง และจำนวน 18.0% ที่มีทองคำและ เครื่องประดับมีค่าไว้ในครอบครอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นว่ารูปแบบการออมทรัพย์ของครัวเรือนในประเทศไทยมีลักษณะดังนี้

(1) ในเขตเมืองของทุกภาคจะมีการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบ เป็นสัดส่วนที่สูงกว่านอกระบบ โดย กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. มีสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่อสินทรัพย์ทางการเงินรวมสูงกว่าภาคอื่น ๆ คือ เท่ากับ 93.9% และภาคใต้มีสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่ำสุด เท่ากับ 67.3% ของสินทรัพย์ทางการเงินรวม

(2) ในเขตชนบทรูปแบบการออมทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบเช่นเดียวกับในเขตเมือง ยกเว้น ในกทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. ที่มีสัดส่วนการถือสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบสูงกว่าในระบบ โดยถือในรูปของเงินให้กู้ยืมสูงสุด เท่ากับ 48.6% ของสินทรัพย์การเงินรวม สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินในระบบนั้นในเขตชนบท ภาคเหนือมีสัดส่วนการถือสินทรัพย์ประเภทนี้สูงสุด เท่ากับ 88.9%

(3) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเขตเมืองและเขตชนบทของทุกภาค พบว่าสัดส่วนจำนวนการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบต่อสินทรัพย์ทางการเงินรวมของครัวเรือนในเขตเมืองจะสูงกว่าเขตชนบท ทั้งนี้ยกเว้นภาคใต้ที่สัดส่วนดังกล่าวสำหรับเขตชนบทสูงกว่าเขตเมือง

(4) รูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินในระบบที่สำคัญของเขตเมืองและเขตชนบทในทุกภาค ได้แก่ เงินฝากธนาคารพาณิชย์ กรมธรรม์ประกันชีวิต เงินฝากธนาคารออมสินและสลากออมสิน ส่วนสินทรัพย์ทางการเงินนอกระบบที่สำคัญในเขตเมืองได้แก่ การเล่นแชร์ สำหรับเขตชนบทได้แก่ เงินให้กู้ยืม

(5) แนวโน้มการถือสินทรัพย์ทางการเงินนั้นปรากฏว่าในเขตเมืองและเขตชนบทของ กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. และของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับเขตเมืองของภาคใต้เท่านั้นที่การถือสินทรัพย์ทางการเงินแสดงแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่วนภาคอื่น ๆ ที่เหลือ มิได้แสดงความสัมพันธ์ที่แน่ชัดกับชั้นรายได้

(6) เมื่อพิจารณาสัดส่วนของจำนวนครัวเรือน ปรากฏว่าจำนวนครัวเรือนในเขตเมืองมีการถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบสูงกว่าในเขตชนบท และเกือบทุกภาคทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีสัดส่วนของการออมในระบบสูงกว่าไม่มีการออมในระบบ ยกเว้นเขตชนบทของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการออมในระบบน้อยกว่านอกระบบ และในภาคกลางเขตชนบทมีสัดส่วนการออมในระบบ เท่า

กับการออมนอกระบบ สำหรับแนวโน้มของจำนวนครัวเรือนที่ถือสินทรัพย์ทางการเงินในระบบนั้น ปรากฏว่ามิได้แสดงความสัมพันธ์กับชั้นรายได้แต่อย่างใด ยกเว้นเขตเมืองของ กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามชั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้น

(7) การถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนไว้ในครอบครอง ปรากฏว่าเขตเมืองของทุกภาคมีการออมในรูปของทองคำและเครื่องประดับมีค่ามากกว่าที่ดินโดยพบว่าในเขตเมืองของ กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอกมีสัดส่วนการถือสูงสุด ส่วนในเขตชนบทของทุกภาคมีการออมในรูปของที่ดินมากโดยเฉพาะในภาคเหนือและในเขตชนบทส่วนใหญ่ถือสินทรัพย์ที่มีตัวตนมากกว่าในเขตเมือง

3. <u>เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการออมของครัวเรือน</u>

ในการพิจารณาเหตุผลในการออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ นี้ จะพิจารณาเฉพาะกรณีที่ครัวเรือนมีความสามารถที่จะทำการออมอยู่แล้ว โดยเฉพาะการออมในรูปแบบที่อยู่ในความนิยม ซึ่งได้แก่ เงินฝากธนาคารพาณิชย์ เงินฝากธนาคารออมสิน การประกันชีวิตนั้น จากตารางที่ 2.3 พบว่า เหตุผลสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจออมในรูปแบบต่าง ๆ คือ ผู้ออมคำนึงถึงสถานที่ที่จะสามารถติดต่อได้โดยสะดวก เหตุผลรองลงมาคือสามารถจะถอนเงินมาใช้เมื่อไรก็ได้, มั่นใจว่าจะได้เงินคืนแน่และได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ และจากการวิเคราะห์รูปแบบการออมทรัพย์ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีการออมทรัพย์ในรูปสินทรัพย์ทางการเงินทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งจากตารางที่ 2.4 แสดงเหตุผลในการที่ไม่มีการออมทรัพย์กับสถาบันการเงินในระบบ จะเห็นได้ว่าเหตุผลสำคัญคือรายได้ต่ำ และเหตุผลรองลงมาคือ ทำการออมในรูปอื่นคือการถือเงินสด (ยกเว้นครัวเรือนในเขต กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. ที่มักทำการออมในรูปการเล่นแชร์) นอกจากนี้ครัวเรือนในเขตชนบทของทุกภาค นอกจาก กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก กทม. ยังมีเหตุผลอื่นอีก ได้แก่ การที่ไม่มีสถาบันการเงินอยู่ใกล้ ถึงแม้จะไม่ใช่เหตุผลสำคัญนัก แต่ก็นับเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ออมทรัพย์กับสถาบันการเงินในระบบ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุเกี่ยวกับความไม่เข้าใจในวิธีการเกี่ยวกับการออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน เช่น ไม่เคยทราบถึงบริการรับฝากเงิน และเข้าใจว่าเมื่อถึงคราวจำเป็นจะไม่สามารถถอนเงินมาใช้ได้ เป็นต้น

สำหรับวัตถุประสงค์ของการออมทรัพย์นั้น จากตารางที่ 2.5 ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อไว้ใช้ยามเจ็บป่วยหรือชราภาพ และเพื่อการศึกษา วัตถุประสงค์รองลงไปที่สำคัญอีกก็คือ เพื่อการหาผลประโยชน์และป้องกันการสูญหาย

ตารางที่ 2.3 แสดงเหตุผลในการออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยแจกแจงเป็นร้อยละ และจำแนกตามภูมิภาค

เหตุผล	กทม.และ 3 จังหวัดรอบนอก		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท
1. ได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ	14.47	14.55	13.99	16.00	7.94	9.94	4.88	10.87	10.78	8.96
2. มั่นใจว่าจะได้เงินคืนแน่	20.26	19.09	23.08	25.5	14.81	23.39	19.51	22.83	15.57	21.64
3. มีการกำหนดอัตราการออมขั้นต่ำที่อยู่ในขีดความสามารถที่จะออมได้	4.08	3.64	3.5	3	3.17	6.43	12.74	4.89	6.59	2.24
4. ชนิดของสินทรัพย์ทางการเงินมีกำหนดอายุที่เหมาะสม และสามารถโอนเปลี่ยนมือได้สะดวก	1.58	1.82	1.05	0.5	0.53	1.17	1.90	2.72	0.00	1.49
5. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี	5.92	0.91	6.64	5.50	10.53	8.77	16.8	14.67	6.59	0.75
6. สามารถจะทำการติดต่อได้โดยสะดวก	28.29	32.73	26.57	22.50	41.8	29.24	30.62	28.80	39.52	39.55
7. มีสาขามาก	2.76	1.82	0.70	1.50	1.59	0.58	0.54	3.26	1.20	2.99
8. ถอนเงินมาใช้เมื่อไหร่ก็ได้	22.63	25.45	24.48	25.50	19.58	20.47	13.01	11.96	19.76	22.39
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ตารางที่ 2.4 แสดงเหตุผลในการไม่มีการออมทรัพย์กับสถาบันการเงินในระบบแจกแจงเป็นร้อยละของครัวเรือนที่ไม่มีการออมดังกล่าวและจำแนกตามภูมิภาค

เหตุผล	กทม.และ 3 จังหวัดรอบนอก		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท
1. รายได้ต่ำ	53.0	65.	61.9	48.7	59.0	50.2	58.1	59.5	62.2	58.7
2. ผลตอบแทนต่ำเกินไป	1.6	1.7	-	0.6	-	1.6	-	1.2	-	0.9
3. อ่านเขียนไม่ได้	-	-	1.8	0.6	1.1	2.1	-	-	-	-
4. วิธีการยุ่งยาก	2.0	-	1.8	4.3	2.0	3.7	-	1.7	3.5	2.8
5. ไม่มีสถาบันการเงินอยู่ใกล้	-	-	-	7.8	-	4.0	-	6.1	-	7.4
6. ไม่เคยทราบถึงบริการรับฝากเงิน	1.2	-	1.8	3.0	1.1	2.4	-	0.4	1.1	1.9
7. เข้าใจว่าเมื่อถึงคราวจำเป็นจะไม่สามารถถอนเงินมาใช้ได้	0.7	1.7	-	0.6	1.1	2.1	1.2	0.4	1.1	-
8. สถาบันการเงินที่มีอยู่ไม่มั่นคงพอ	-	-	-	-	1.1	-	1.2	1.2	-	0.9
9. ขัดต่อศาสนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. ชอบวิธีการอื่นต่อไปนี้	41.5	31.0	32.7	34.4	34.6	33.9	39.5	29.5	32.1	27.4
ก. ถือเงินสด	10.0	10.3	10.9	12.1	8.6	19.0	16.0	12.2	19.5	18.3
ข. เล่นแชร์	16.6	15.5	7.3	7.8	11.1	0.8	4.9	0.4	2.3	0.9
ค. ซื้อเครื่องประดับมีค่า	0.7	-	1.8	1.2	2.0	2.4	3.7	3.9	1.1	-
ง. ให้กู้ยืม	0.4	-	1.8	0.6	1.1	2.1	2.5	3.9	-	2.7
จ. อื่น ๆ	13.8	5.2	10.9	12.7	11.8	9.6	12.4	9.1	9.2	5.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 2.5 วัตถุประสงค์ในการออมของครัวเรือนแจกแจงเป็นร้อยละและจำแนกตามภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการออม	กทม.และ 3 จังหวัดรอบนอก		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท	เขตเมือง	เขตชนบท
1. เพื่อหาผลประโยชน์	12.7	8.2	16.5	16.5	4.8	5.0	10.6	11.3	9.1	5.0
2. เพื่อจัดตั้งธุรกิจ	4.5	2.5	3.2	3.8	10.4	7.8	4.3	2.5	6.4	5.6
3. เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ	3.2	3.3	2.9	2.5	9.2	15.1	5.7	12.2	8.0	12.5
4. เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย	9.7	10.6	6.0	4.2	7.6	7.8	8.4	10.9	13.4	6.9
5. เพื่อซื้อสินค้าถาวร	1.6	1.6	1.6	0.9	1.6	4.6	1.8	2.5	1.6	0.6
6. เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้ยืม	0.5	2.5	1.6	1.7	3.2	3.9	2.9	7.5	5.4	3.8
7. เพื่อซื้อเครื่องประดับ	0.5	0.8	0.3	-	-	0.4	0.4	0.6	0.5	0.6
8. เพื่อไว้ใช้ในยามป่วยหรือชรา	19.8	18.9	22.2	25.9	25.7	21.7	16.3	18.4	15.4	16.9
9. เพื่อการศึกษา	23.9	22.1	20.6	21.6	19.1	13.2	22.7	14.1	23.0	25.6
10. เพื่อใช้ในงานสังคม	2.0	3.3	4.8	4.2	1.2	3.9	9.0	5.0	-	3.1
11. เพื่อป้องกันการสูญหาย	14.6	16.4	12.7	11.9	11.6	12.4	6.3	7.8	5.4	8.8
12. อื่น ๆ	7.0	9.8	7.6	6.8	5.6	4.2	11.6	7.2	11.8	10.6
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100